УДК 317.315 : 811.111‘25

НАВЧАННЯ УСНОГО ПЕРЕКЛАДУ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ З ПОЗИЦІЙ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОГО ПІДХОДУ

І. О. Сімкова
Національний технічний університет України «КПІ»

В статті розглянуто сучасні підходи до навчання усного перекладу майбутніх філологів. Проаналізовано лінгвістичний, соціосемантичний, прагматичний та комунікативний підходи до навчання. Описано переваги міждисциплінарного підходу до навчання усного перекладу майбутніх філологів. Наведено визначення інваріанту, еквіваленту і тексту.

Ключові слова: навчання усного перекладу, майбутні філологи, міждисциплінарний підхід, процес перекладу.

Навчання усного перекладу повинно здійснюватися на основі міждисциплінарного підходу. Оскільки такий підхід поєднує лінгвістичну, методологічну, професійну, комп'ютерну та культурологічну спрямованість навчання майбутніх філологів і дозволяє рівномірно розподілити зміст навчання студентів усного перекладу.

Для того щоб представити модель навчання усного перекладу, необхідно мати цілісну картину структурних компонентів цієї діяльності, яка, як і будь-який вид перекладу, розглядається в рамках різних наук. Таким чином справедливим є точки зору зарубіжних методистів і лінгвістів (Н.Н. Гавриленко, В. Грін, Артур Х. Голдсміт, Д. Хамільтон, А.Д. Швейцер) щодо твердження, що лише на основі інтеграції різних, що доповнюють один одного підходів, може бути отримана реалістична картина такого складного і багатоаспектного процесу, як переклад.

Метою статті є дослідження питань навчання усного перекладу майбутніх філологів з позицій міждисциплінарного підходу.

У зв‘язку з цим виникає необхідність розгляду основних підходів до навчання усного перекладу, а також їх взаємодії у процесі навчання усного перекладу.

На сьогодні існує декілька основних підходів до навчання усного перекладу майбутніх філологів: лінгвістичний, соціосемантичний, прагматичний та комунікативний.

Лінгвістичний підхід є певним наслідком того, що переклад має справу з двома мовами. Послідовники цього підходу (Г. Егер, Дж. Кэтфорд, В. Н. Комісаров, Ю. Найда, Я. І. Рецкер, А. В. Федоров, Дж. Ферс) головну увагу приділяють не формальним, а змістовним відношенням між текстом оригіналом (ТО) і текстом перекладом (ТП).

В соціосемантичному підході (Л. С. Бархударов, В. Г. Гак, Джон Дж. Гамперц, У. Лабов, П. Ньюмарк, Делл Х. Хаймз) основна увага зосереджена на соціальних аспектах перекладу та на взаємодії різноманітних знакових систем у реальних актах вербальної комунікації. У цьому випадку багато факторів, які впливають на процес перекладу відносяться до макролінгвістики, яка вивчає співвідношення лінгвістичного, екстралінгвістичного та паралінгвістичного факторів у процесі мовленнєвого спілкування, тобто весь комплекс проблем, пов'язаних з впливом на процес перкладу особливостей мови, культури та мислення людини.

Комунікативний підхід (Е. В. Бреус, О. Каде, Д. Селескович, С. Г. Тер-Мінасова) є на сьогодні, домінуючим, для навчання будь-якого виду мовленнєвої діяльності, і для навчання перекладу також, у зв'язку з його прагматичним впливом на весь процес навчання перекладу. За останні роки зросло значення поняття "плюрилінгвізм" у межах підходу Загальноєвропейських Рекомендацій до навчання іноземних мов в окремій спільноті [4, с. 5]. Згідно з вищеназваним документом, поняття "плюрилінгвізм" відрізняється від поняття

"мультилінгвізм", який визначається як знання певної кількості мов або співіснуванням різними мовами в межах окремої спільноти.

У сучасній науці про переклад визнаними є також ідеї (А. Нойберт, К. Райс) про пріоритетну роль прагматики в перекладі. Проблему прагматичної адекватності пов'язують з чотирма типами прагматичних відносин, які можуть існувати в тексті оригіналу.

У першому типі в тексти мови джерела (МД) і мови перекладу (МП) мають загальні цілі, які базуються на загальних потребах. Іншими словами, оригінал не призначений винятково для аудиторії МД. Прикладом таких текстів може служити наукова та технічна література, рекламні оголошення. Спільність цілей означає можливість виникнення аналогічних прагматичних відносин до нього в аудиторії МП. Тому тексти цього типу мають вищий ступінь у перекладі з прагматичної точки зору.

Другий тип відносин характерний для текстів, що містять інформацію (офіційні розпорядження, розважальні матеріали тощо), що відповідає специфічним потребам аудиторії МП, спеціально призначену для неї. Це – тексти законів, суспільно-політична література, місцева преса, оголошення тощо. На думку А. Нойберта [16, с. 85], у цьому випадку специфіка прагматичних відносин виключає можливість їхнього відтворення для аудиторії МП і тому вони можуть розглядатися як принципово неперекладні.

Третій тип текстів – художня література, – хоча і створюються для аудиторії МД, але можуть виражати і загальнолюдські потреби, стаючи частиною всесвітньої літератури. Тому властиві їм прагматичні відносини можуть бути реалізовані в перекладі, хоча і зі значними обмеженнями з точки зору форми, що у художньому творі є частиною змісту. Тут їхня ступінь у перекладі залежить від жанру: белетристика і драматургія мають більш високий ступінь у перекладі ніж лірична поезія. І, нарешті, четвертий тип текстів створюється МД, але призначається насамперед для перекладу МП і споконвічно спрямований на аудиторію МП. Він відповідає потребі останньої одержати інформацію з точки зору аудиторії МП (публікації для закордонних країн). Цей тип текстів має високий прагматичний ступінь у перекладі.

Всі вищезгадані підходи до навчання усного перекладу ґрунтуються на загальних або спеціальних теоріях. Серед загальних теорій перекладу варто назвати інформаційну теорію Р. К. Міньяр-Бєлоручєва, теорію рівнів еквівалентності В. Н. Комісарова, ситуативну теорію В. Г. Гака, семантико-семантичну теорію Л. С. Бархударова, теорію закономірних відповідників Я. І. Рецкера, трансформаційну теорію перекладу Ю. Найди.

Розгляд існуючих теорій ми почнемо із ситуативної теорії перекладу, автором якої є В. Г. Гак [2]. Ця теорія виходить з того, що зміст мовних засобів відбиває предмети, явища і відносини між ними. Усе це належить до реальної дійсності. Таким чином усі повідомлення, які створюються будь-якою мовою містять інформацію про денотати, поставлені у визначені відносини один з одним, іншими словами вони містять інформацію про визначену ситуацію. Сама можливість перекладу свідчить про те, що реальна дійсність єдина для всього людства незалежно від мовної приналежності. Звичайно, є певні розходження, але вони не є настільки істотними, щоб говорити про зовсім різне сприйняття навколишньої дійсності різними народами. Усі мови називають предмети і явища використовуючи мовленнєві засоби різного змісту. Основний зміст виходить за межі мови, тому ситуаційна теорія визначає процес перекладу як процес опису ситуації, викладеної за допомогою денотатів МД, з використанням денотатів МП. Відбувається взаємозаміна елементів двох мов, що функціонально відповідають один одному в межах певного контексту. Механізм такої взаємозаміни виглядає так: спочатку сприймається іншомовний текст, потім з‘ясовується ситуація реальної дійсності, описана у ТО, а далі ця ситуація описується МП.

При описі ситуації МП використовуються різні типи еквівалентів. Тип еквівалента визначається відносинами, що існують між словами двох мов. При постійній відповідності різномовних слів незалежно від контексту ми говоримо про постійний еквівалент. Коли потрібно вибирати з цілого ряду еквівалентів, що відповідають певному слову, і вибір визначається контекстом, ми маємо справу з контекстуальним еквівалентом. При описі

ситуації можуть виникнути і такі випадки, коли спостерігаються розбіжності в сприйнятті дійсності і як наслідок відсутність еквіваленту. Однак, в більшості мов, існують необхідні засоби для опису як відомих об'єктів і явищ, так і таких з якими перекладач зустрічається вперше. Звичайно створення потрібного еквіваленту або опис поняття через його зміст становить певні труднощі для перекладача, які все ж таки не є нездоланими.

Відповідно до цієї теорії, головною задачею є навчити майбутніх філологів правильно обирати потрібний еквівалент. Вибір може здійснюватися ними прямо, без звернення до дійсності або ж навпаки. Останнє необхідно при виборі контекстуального еквівалента і при прийнятті рішення щодо перекладу якщо в МП еквівалент відсутній.

Наприклад, для навчання усного перекладу науково-технічних текстів цінним у цій теорії є факт виділення прямих еквівалентів, тому що терміни – це слова однозначні й вибір їхнього еквівалента завжди буде здійснюватися прямо. Контекстуальні еквіваленти також можуть мати місце при перекладі науково-технічних текстів. Однак, вибір еквівалента не може вважатися головною задачею перекладача, оскільки головною задачею – є повідомлення реципієнту інформації, закладеної в ТО.

Таким чином ми продовжуємо розгляд існуючих підходів до навчання усного перекладу. Ю. Найда пропонує трансформаційну теорію перекладу [17; 18]. Виникнення трансформаційної теорії перекладу пов‘язано з ідеями трансформаційної граматики, яка розглядає правила створення синтаксичних структур, що характеризуються спільністю лексичних одиниць і основних логіко-синтаксичних зв'язків. Ці структури можуть бути отримані шляхом їхньої трансформації відповідно до існуючих правил. Відрізняючись за формою ці одиниці є спільними за планом змісту. Серед структур виділяють найпростіші вихідні, які називаються ядерними. Інші ж виводяться з них або зводяться до них. Ці структури називаються трансформаціями. Наприклад, така структура як «науковець проводить експеримент» – ядерна, тоді як «експеримент проведений науковцем», «експеримент, який провів науковець» – трансформації. Згідно із трансформаційною теорією навчання перекладу буде відбуватися за такою процедурою: 1) зведення ТО до ядерних конструкцій МД; 2) перенос значення на рівні цих найпростіших конструкцій МП; 3) породження семантично і стилістично еквівалентного виразу МП.

Однак, наприклад, під час усного перекладу науково-технічні тексти МД не потрібно зводити до ядерних конструкцій МП, оскільки при перекладі термінів ми отримуємо добре відомий нам еквівалент прямо, без реалізації проміжних фаз. Тому породження семантично еквівалентного виразу МП в науково-технічному перекладі здійснюється коротшим шляхом.

Далі ми пропонуємо розглянути семантичну теорію перекладу, запропоновану Л. С. Бархударовим [1]. Її основним завданням – розкрити сутність еквівалентних відносин між змістом оригіналу і перекладу. Вона передбачає зіставлення елементів їхнього змісту і припускає аналіз його структури. Зміст – це смисл. Структура змісту висловлювання має наступну будову: зміст висловлювання складається із суми змісту одиниць мовлення, які, у свою чергу, утворені набором більш елементарних змістів або як їх ще називають – сем. Виділення сем, що утворюють одиницю мовлення відбувається шляхом виділення диференціальної ознаки, за якою зміст цієї одиниці протиставляється змісту одиниці, яка є близькою їй за значенням. В кожній мові елементи обираються по-різному, що пояснюється різною організацією системи мови. Наприклад: "система" – не метод; не підхід; не системи; не спосіб. Базуючись на такому розумінні структури змісту, в основу теорії перекладацької еквівалентності покладено наявність загальних сем у змісті оригіналу і перекладу. Відповідно до вищеописаної теорії майбутніх філологів потрібно вчити відтворювати в перекладі комунікативно значимі семи оригіналу. Втрата інших сем є несуттєвою.

Відповідно до цієї теорії будь-яка мова розглядається як набір своєрідних способів вираження визначених змістовних категорій. Ці категорії є глибинними стосовно реальних поверхневих структур мови. В такий спосіб можемо зробити висновок про можливість виділення загальних змістовних категорій для будь-яких мов, а також про можливості побудови поглибленого синтаксису і поглибленого словника для кожної мови. Пропонується

навчати майбутніх філологів спочатку зводити одиниці оригіналу до поглиблених категорій, а потім вчити розгортати ці категорії у систему засобів МП.

Для опису цього процесу у кожній мові створюється схема взаємних відносин між базовими словами, значення яких відносяться до однієї й тієї же змістової категорії. Потім ці дві схеми зводяться. Найбільшу проблему в цій теорії складають труднощі розподілу мовних засобів за категоріями.

Цей підхід може використовуватись не для кожного виду перекладу, наприклад для усного науково-технічного перекладу він є занадто багатофазовим. Оскільки, науково-технічний переклад насичений термінами, у яких як правило, існує єдиний вірний еквівалент. До того ж цей підхід не передбачає випадки опису однієї ситуації різними знаками, що необхідно у випадку незнання перекладачем потрібного еквівалента.

Я. І. Рецкер пропонує підхід, який ґрунтується на теорії закономірних відповідників [8]. Процес перекладу розуміється як трансформація ТО в ТП. Відповідно до цього підходу відбувається заміна засобів МД рівноцінними засобами МП. Такі заміни базуються на функціональній залежності. Отже, майбутніх філологів слід навчати здійснювати вибір необхідного відповідника, необхідного варіанта одиниці ТО у процесі перекладу. Пропонується розрізняти три види відповідників:

1) еквіваленти;

2) варіантні і контекстуальні відповідники;

3) усі види існуючих перекладацьких трансформацій.

Еквівалентом буде постійний рівнозначний відповідник, що не залежить від контексту і може бути повним, частковим, абсолютним або відносним. Варіативні відповідники обумовлені існуванням у МП декількох слів, які можна використовуватися для передачі одного й того ж слова оригіналу. Контекстуальні відповідники реалізуються під дією контексту, що може бути вузьким, широким і екстралінгвістичним. Вони підрозділяються на узуальні й оказіональні, до того ж, останні можуть переходити в узуальні. Третій вид відповідників, що складається з лексичних і граматичних трансформацій, ґрунтується на прийомах логічного мислення і перетворення структури речення в процесі перекладу згідно з нормами МП. У свою чергу, прийоми мислення базуються на формально-логічних категоріях підпорядкування, перехрещування, протилежності. У рамках цього підходу цілісність перекладу розуміється як єдність форми і змісту.

Відповідно до цього підходу при навчанні усного перекладу майбутніх філологів науково-технічних текстів може бути використано поняття постійних, рівнозначних, незалежних від контексту відповідників, знання яких необхідно їм (філологам), тому що саме вони будуть забезпечувати передачу термінів. У процесі навчання перекладу нас також цікавлять варіантні відповідники, що можуть бути використані при описі поняття, еквівалент якого невідомий перекладачу. Дуже важливим моментом у цьому підході є виділення лексичних і граматичних трансформацій, що дозволить майбутнім філологам спростити процес перекладу, тому що під час науково-технічного перекладу передача авторського стилю не є головною задачею.

Хотілося б також розглянути підхід до навчання перекладу, запропонований В.Н. Комісаровим, який ґрунтується на положенні про те, що еквівалентність встановлюється між аналогічними рівнями змісту текстів [5]. Саме положення засноване на виділенні в змісті тексту ряду послідовно розташованих рівнів, що різняться за характером інформації, яка передається реципієнту. За основний зміст тексту приймається опис ситуації, тобто визначена інформація, яка передається за допомогою різних повідомлень, що відрізняються характером і розташуванням змістовних категорій. Тому виділяються наступні рівні змісту:

- рівень мовних знаків (слів);
- рівень висловлювання;
- рівень повідомлення;
- рівень опису ситуації;

− рівень мети комунікації.

Процес перекладу реалізується за схемою рівнів. Вибір варіантів може відбуватися на кожному з них. Якщо немає можливості встановити еквівалентність на нижчому рівні потрібно переходити до вищого. Виходячи з цього робимо висновок, що одиниці оригіналу і перекладу можуть бути еквівалентні на різних рівнях змісту. Еквівалентність на нижчому рівні припускає еквівалентність на вищому, але не навпаки. Цінним у цьому підході є виділення в якості одного з рівнів – рівня мети комунікації. Тому що, наприклад, під час навчання усного науково-технічного перекладу ми будемо навчати майбутніх філологів передати інформацію висловлювання як інваріант, не загострюючи особливу увага на виборі точних еквівалентів – слів, що не несуть основну семантичну інформацію.

Останнім є підхід пов'язаний із інформаційною теорією перекладу, запропонованою Р. К. Міньяр-Бєлоручєвим [6; 7]. Згідно з цим підходом переклад визначається, як вид мовленнєвої діяльності, що подвоює компоненти комунікації метою якої є передача повідомлення в тих випадках, коли коди, якими користуються джерело й реципієнт не збігаються. У цьому визначенні можна прослідити всі характеристики перекладу. Факт подвоєння компонентів комунікації пояснюється тим, що перекладач є одночасно реципієнтом і джерелом. Це визначається його посередницькою функцією під час комунікації. Першою фазою такої комунікації є прийом повідомлення перекладачем, який буде в цьому випадку одержувачем повідомлення. Потім починається процес перекладу. Завершує цей ланцюг прийом реципієнтом повідомлення перекладача, який тепер виконує функцію відправника.

Розглянемо більш докладно положення про мету перекладу. Метою перекладу є повідомлення. У процесі комунікації необхідно створити мовленнєву інформацію, іншими словами – матеріалізувати її. Для цього вибирається спосіб організації, що забезпечить відповідний комунікативний ефект. Інформація може бути семантичною і ситуативною. Це може бути інформація здатна викликати додатковий естетичний ефект у реципієнта. Джерело може реалізувати в мовленні будь-яку інформацію як загалом, так і окремо. При реалізації семантичної і ситуативної інформації ми передаємо зміст. Якщо ж ми додаємо інформацію про структуру тексту оригіналу, реципієнт отримує разом зі змістом додатковий естетичний ефект. При матеріалізації тільки одного виду інформації виникають труднощі зі сприйняттям. Наприклад, при передачі тільки семантичної інформації реципієнтам, які не мають ситуативної інформації. Однак, для реципієнтів, які вже володіють ситуативною інформацією, семантичної інформації буде цілком достатньо для того, щоб зрозуміти співрозмовника.

Отже, повідомлення – це інформація, призначена для передачі, що має свій набір складових, який буде змінюватися майже для кожного акта мовлення. Цей набір буде залежати від жанру, стилю і мети перекладу. Тому інваріантом в підході, що ґрунтується на інформаційній теорії перекладу, визначається саме повідомлення, що представляє собою інформацію, призначену для передачі й складається з різних комбінацій семантичної, ситуативної і структурної інформації мовлення.

Існує багато визначень інваріанта перекладу. Найчастіше його розглядають як спільність змісту значення текстів різною мовою або як незмінність плану змісту цих текстів при заміні мов. О. Каде визначає інваріант як потенційну еквівалентність комунікативної значимості текстів, які оформлюються різними кодами. Іншими словами, інваріант у розумінні цього вченого – рівнозначність інформаційного змісту текстів різними мовами [15]. Для Дж. Кэтфорда інваріант – відповідність між диференційними ознаками тексту, який викладено двома мовами [14 с. 51]. А. В. Федоров приймає за інваріант суму значень змісту і функціонально-стилістичного компонента [11]. І. І. Ревзін і В. Ю. Розенцвейг розуміють це явище як тотожність елементарних одиниць значення мови-посередника, що зводяться до тотожності виразу [9; 10]. Хотілося б привести ще одне визначення інваріанта, що належить А. Д. Швейцеру. Він розглядає інваріант як незмінність семантичного і прагматичного змісту вихідного повідомлення, що визначається функціональними характеристиками

комунікативного акта і співвідношенням між ними [12; 13]. Як бачимо перше й останнє визначення близькі до визначення Р. К. Міньяр-Бєлоручєва, але в них не пояснюється що розуміється під змістом ТО. Визначення, надане ним, може слугувати вихідним для формування поняття інваріанта для різних спеціальних підходів до навчання перекладу. Таким чином розглянувши всі попередні визначення можемо стверджувати, що інваріант перекладу варто розглядати як інформацію, призначену для передачі, з різними наборами її складових, тобто повідомлення.

При вичленовуванні повідомлення в перекладі необхідно враховувати тип висловлювання призначеного для перекладу. Тип визначається місцем семантичної інформації в структурі повідомлення. У цільових висловлюваннях повідомлення формується через співвіднесення семантичної і ситуативної інформації, в інформативних – семантичною інформацією, а в тематичних визначається ситуацією. Повідомлення береться завжди з мовлення, яке може бути оформлене по-різному: через послідовність звукових або графічних знаків, які однак мають єдине призначення. В підході, що ґрунтується на інформаційній теорії перекладу ця послідовність називається текстом. Текст крім визначеного призначення має свій лексичний склад, набір визначених мовленнєвих засобів, свої особливості синтаксису і логічності.

Під змістом тексту розуміється вся наявна в ньому інформація. Текст – це лінійне розгортання думки в мовленні. Його можна поділяти на відрізки. Порівнюючи інформацію, викладену в різних відрізках, ми побачимо, що вона нерівноцінна. Цінність інформації визначається її унікальністю. Існує інформація, яку можна вгадати, спрогнозувати, а є інформація, що не піддається прогнозуванню. Текст завжди має інформацію, яка вже одного разу була викладена і зараз просто повторюється. Завжди можна співвіднести кількість інформації різної цінності. Як результат такого співвіднесення ми одержуємо характеристику тексту, пов'язану з його змістом. Цією характеристикою є інформативність тексту.

Для визначення інформативності текст поділяється на сегменти, які являють собою кванти тієї або іншої інформації. Потім підраховується число сегментів з кожним її видом і складається пропорція. У цифровому вимірі інформативність тексту завжди менше одиниці.

В тексті можуть бути наявні унікальна або ключова, додаткова, уточнююча, повторна і нульова інформація. Перший вид інформації не може бути зпрогнозований або підказаний ситуацією чи контекстом. Така інформація обов'язково наявна у повідомленні. Лексичні одиниці, що є носіями ключової інформації, називаються інваріантними.

На відміну від ключової додаткова інформація може бути підказана ситуацією, контекстом, логікою побудови висловлювання, мовним досвідом майбутніх перекладачів або їх інформаційним запасом. У тексті ця інформація дається імпліцитно. Лексичні одиниці в яких наявна додаткова інформація несуть щось нове лише для фахівців, які недостатньо компетентні.

Лексичні одиниці з уточнюючою інформацією не вносять нічого нового, а лише уточнюють викладене раніше. Поряд з інваріантними лексичними одиницями, а також тими, що несуть додаткову й уточнюючу інформацію, текст може містити в собі одиниці з повторною інформацією. Це різні лексичні одиниці, що містять однакову інформацію.

Останнім видом інформації, яку виділяють у змісті тексту, є нульова інформація. Її носіями є різні слова і словосполучення, що не несуть ніякої інформації. До них відносяться слова-паразити, виправлення, нейтральні висловлення й застереження.

Отже, повідомлення, призначене для передачі іншою мовою може містити різні комбінації описаних видів інформації й оцінка адекватності перекладу відбувається на підставі теорії невідповідності, що базується на факті розбіжності ТО і ТП по кількості та якості інформації.

Міждисциплінарний підхід до навчання усного перекладу розглядає переклад з позицій професійної діяльності й дозволяє дослідникам вийти за рамки власне перекладу, приділивши увагу соціальному контексту, у якому протікає ця діяльність, перекладацькому аналізу і розумінню тексту для перекладу, етапам, що передують власне перекладу [3; 13].

Таким чином, ми бачимо, що міждисциплінарний, або інтегративний підхід дозволяє найбільше повно представити діяльність перекладача.

Відносно навчання поняття "інтеграція" введено дослідниками як принцип розвитку освіти, що забезпечує міждисциплінарний зв'язок і більшу цілісність педагогічної системи [3]. Це дає нам можливість говорити про інтегративні процеси, що дозволяють гармонійно здійснювати підготовку майбутніх перекладачів. З цією метою методика навчання перекладу повинна поєднувати різні підходи, кожен з яких висвітлює окремі сторони професійної діяльності майбутніх перекладачів. Вищевикладене обумовило інтегроване застосування декількох підходів під час навчання перекладу майбутніх філологів.

Так, ситуативний підхід В. Г. Гака і підхід закономірних відповідників Я. І. Рецкера є необхідними для перекладу термінів, який може здійснюватися його повним еквівалентом або через опис поняття, що позначає термін у випадку незнання майбутніми перекладачами повного еквівалента. Підхід В. Н. Комісарова, що ґрунтується на рівнях еквівалентності, становить інтерес з погляду рівня мети комунікації, якою в нашому випадку під час навчання усного перекладу науково-технічних текстів є передача повідомлення, наявного в тексті. Інформаційна теорія цікава своїм положенням інваріанта перекладу, під яким розуміється повідомлення, тобто семантична інформація представлена в тексті.

Традиційно діяльність перекладача розглядається як розумова діяльність, що спрямована на сприйняття МД і передачу МП змісту висловлювання. Тому основними напрямками досліджень в області перекладу є предметно-фактологічна основа тексту, думка і семантика. Такий підхід знаходить висвітлення й у навчальних посібниках, і в самому процесі навчання, коли увага викладача спрямована в основному на результат процесу перекладу. Пропонований міждисциплінарний підхід до підготовки майбутніх філологів до діяльності перекладача має істотні відмінності від традиційних шляхів навчання перекладу. Оскільки навчання усного перекладу майбутніх філологів являє собою інтеграцію різних областей науки і техніки, мов спеціальності, загальної і спеціалізованої культури, то повинно здійснюватися з опорою на професійну компетентність майбутніх фахівців у визначеній сфері знань.

Подальшими розвідками у цьому напрямку можуть бути дослідження складових фахової компетенції майбутніх перекладачів та формування цієї компетенції в умовах міждисциплінарного підходу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бархударов Л. С. Язык и перевод (Вопросы общей и частной теории перевода) / Л. С. Бархударов. – М. : Междунар. отн-я, 1975. – 240 с.

2. Гак В. Г. Теория и практика перевода / В. Г. Гак, Б. Б. Григорьев. – М.: "Интердиалект + ", 1997. – 454 с.

3. Гавриленко Н. Н. Междисциплинарный подход в обучении переводу в сфере профессиональной коммуникации / Н.Н. Гавриленко // Материалы международной научно-практической конференции «Современные коммуникативные технологии в языковом образовании» 1 декабря 2008 г. – Хабаровск : Изд-во Тихоокеан. гос. ун-та, 2008. – С. 32–38.

4. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. – [під ред. С. Ю. Ніколаєвої]. – К. : Ленвіт, 2003. – 273 с.

5. Комиссаров В. Н. Современное переводоведение. Учебное пособие / В. Н. Комиссаров. – М. : ЭТС, 2002. – 424 с.

6. Миньяр-Белоручев Р. К. Теория и методы перевода / Р. К. Миньяр-Белоручев. – М. : "Московский лицей", 1996. – 208 с.

7. Миньяр-Белоручев Р. К. Методика обучения переводу на слух / Р.К. Миньяр-Белоручев. – М. : ИМО, 1959. – 190 с.

8. Рецкер Я. І. Теория перевода и переводческая практика / Я. І. Рецкер. – М. : Междунар. отн-я, 1974. – 212 с.

9. Ревзин И. И. Основы общего и машинного перевода / И. И. Ревзин, В.Ю. Розенцвейг. – М. : Междунар. отн-я, 1964. – 235 с.

10. Розенцвейг В. Ю. Языковые контакты / В. Ю. Розенцвейг. – Ленинград : Наука, 1972. – 170 с.

11. Фѐдоров А. В. Основы общей теории перевода / А. В. Фѐдоров. – М.: Высшая школа, 1968. – 396 с.

12. Швейцер А. Д. Теория перевода : статус, проблемы, аспекты / А. Д. Швейцер. – М. : Наука, 1988. – 216 с.

13. Швейцер А. Д. Междисциплинарный статус теории перевода /А. Д. Швейцер // Тетради переводчика. – М. : Изд-во МГЛУ, 1999. – Вып. 24. – С. 20–31.

14. Catford J. A. Linguistic Theory of Translation / J. A. Catford. – London : Oxford University Press, 1965. – 103 p.

15. Kade O. Die Sprachmittling als gesellschaftliche Erscheinung u-nd Gegenstand wissenschaftlicher Untersuchung / Otto Kade. – Leipzig : VEB Verlag Enzyklopädie, 1980. – 285 s.

16. Neubert A. Text and Translation / A. Neubert. – Leipzig : VEB Verlag Enziklopaedie, 1985. – 168 p.

17. Nida E. Toward a science of translating / E. Nida. – Leiden : E.J. Brill, 1964. – 331 p.

18. Nida E. Meaning Across Cultures / E. Nida, W.D. Reyburn. – New York : D Appleton, 1976. – 218 p.